

Társulati ügyek

Szakülések.

1950 január 4-én előadtak:

Meisel János: A hidasi neogén földtani felépítése.

Papp Ferenc: A morágyvidéki gránitokról.

Előadáshoz hozzászóltak: Vadász Elemér, Horusitzky Ferenc.

1950 január 18-án előadott:

Telegdi Roth Károly: A Darnó-vonal Bükkszék mellett.

Előadáshoz hozzászóltak: Schréter Zoltán, Horusitzky Ferenc, Szalai Tibor, Jaskó Sándor, Balogh Kálmán, Pávai Vajna Ferenc.

1950 február 1-én előadtak:

Balogh Kálmán: Észak-Magyarország triasképződményeinek sztratigrafiája.

Szebényi Lajos: Mikrotektonikai megfigyelések a Bükk-hegység déli palavonulatában.

Scherf Emil: Geológiai és geomorfológiai megfigyelések a Bükkhegység keleti részében.

Előadásokhoz hozzászóltak: Schréter Zoltán, Vadász Elemér, Schmidt E. Róbert.

1950 február 15-én előadtak:

Bendefy László: Adatok a Kárpáti-hegyrendszer jelenlegi mozgásainak ismeretéhez.

Balogh Kálmán: Módosított szögfelrakó készítésének elve. Előadáshoz hozzászólt: Egyed László.

1950 március 14-én, a szovjet-magyar barátsági hónap alkalmával tartott ülésen előadtak:

Szörényi Erzsébet: Szovjet adatok az evolúciós paleontológiához.

M. Rásky Klára: Szovjet kutatók az őslénytanban.

Kertai György: O. J. Schmidt szovjet akadémikus új elmélete a Föld keletkezéséről.

Jantsky Béla: Permjakov mikrotektonikai mérési módszere.

1950 március 22-én előadtak:

Szentszéki Zsigmond: Az újhuta Lőrinc-hegy diabázai a Bükkhegységben.

Bogsch László: Az alföldi medencefenék triászának kifejlődése.

Szebényi Lajos: Újabb megfigyelések a kaolin-keletkezés kérdéséhez a Tokaji-hegységben.

Öslénytani szakosztály szakülései.

1950 január 25-én előadtak:

Andreánszky Gábor és Sárkány Sándor: Adatok a hazai kövült fák ismeretéhez.

Reményi K. András: A Canidák törzsfejlődésének kérdései és vázlata.

Előadásokhoz hozzászólt: Kretzoi Miklós.

1950 február 22-én előadtak:

M. Rásky Klára: Fosszilis Charophyták a Dunántúlról.

M. Rásky Klára: *Tarrietia hungarica* n. sp. előfordulása Magyarországon.

Kolosváry Gábor: Újabb trópus-szubtrópusi elem a meesekei miocén faunában.

Az előadásokhoz hozzászóltak: Andreánszky Gábor és Horusitzky Ferenc.

1950 március 29-én előadtak:

M. Rásky Klára: Fosszilis Charophyták a Dunántúlról II.

Strausz László: Öslénytani meghatározások értékjelölése II.

Választmány 1950 január 4-én tájékoztató megbeszélést tartott, melyen a választmányi tagokon kívül számos tag is résztvett. Ennek az értekezletnek főtárgya a „centenáris év megünneplésének kérdése“ volt. Az értekezlet hosszabb megbeszélés után háromtagú bizottságot küldött ki: Majzon László, Kretzoi Miklós és Pautó Gábor választmányi tagok személyében, hogy az értekezleten kialakult nézetek alapján, részletes javaslatot terjesszen a január 18-án tartandó választmányi ülés elé.

Az 1950 január 18-án tartott *választmányi ülésen* a bizottság javaslata szerepelt, mely a centenáris ünnepségeket két részben kívánja tartani.

I. rész az évi közgyűléssel egybekapcsolva hazai ünnepség lenne. Ezen, a szokott közgyűlési műsor mellett a Társulat száz évének történetét és a földtan különböző fejezeteinek hazai fejlődését, illetve jövőendő célkitűzéseit tárgyalniuk egyes szakemberek. Ezt a jubiláris közgyűlést tavasszal, áprilisban tartanák.

II. részét a centenáris ünnepségeknek nemzetközi nyilvánosság számára, szeptember elején rendezné a Társulat. Ez többnapos ülészakból állana, melyet megelőzne, majd követne három, hazánk különböző vidékeire rendezett többnapos kirándulás.

Hosszabb vita után a választmány a bizottságot 5 tagra emelte, akik Szalai Tibor társelnök vezetése mellett részletes javaslatot dolgoznak ki, melyet majd a februári-márciusi választmányi ülésen fog a választmány tárgyalni.

A továbbiakban a Földtani Közlöny megjelenésének kérdését, illetve a Tudományos Folyóiratkiadó Nemzeti Vállalattal kötendő szerződés kérdését tárgyalta a választmány. A szerződés tisztázásra szoruló és a Közlöny sorsában, az eddigi állapottal szemben, lényeges változást jelentő részeinek tisztázására az elnökséget kérte fel a választmány.

A Közlöny 1949. évi utolsó (9—12.) füzeté már a nyomdába került és rövidesen megjelenik. Az 1950 évfolyam, a 80-ik kötet négy részben fog megjelenni.

A METESz felhívására a választmány a tagdíj kérdésében bizonyosfokú emelést javasol a közgyűlésnek, mely szerint:

rendes tag évi díja lenne	36 Ft
nyugdíjas tag évi díja lenne	12 Ft
egyetemi hallgató évi díja lenne	10 Ft
előfizetési díj évi	80 Ft

Elnök jelenti a választmánynak, hogy 1950 január elsején 248 rendes tagja van a Társulatnak, ezenkívül 34 előfizetője. 1949. év végéig a tagok 74 százaléka fizette ki a tagdíját.

Elnök bemutatja Petraschek, W. leobeni professzornak üdvözlő sorait, a Társulat 100 éves jubileuma alkalmából.

1950 február 15-én tartott *választmányi ülésen* ismét a centenárius közgyűlés és a szeptemberi kongresszus kérdésével foglalkozott a választmány. A kormányzati szervek szükséges hozzájárulása, az anyagi eszközök megszerzése, továbbá a bentazási engedélyek idejében való engedélyezése végett szükséges, a teljes műsor összeállítása és publikálása. Csak ezek után lehet gondolni a meghívások idejében való elindítására. A választmány abban megállapodott, hogy egy kirándulást rendez a Mecsekhegységbe, másikat a Balaton-felvidékre, bazaltterületre, egyet a Bakonyba. A kongresszust befejező kirándulások északmagyarországi területeinkre, nevezetesen: Bükk-hegység, borsodi szénmedence, esetleg a rudabányai vaséletterületre irányulna. A választmány a bizottságot a tervek és költségvetés kidolgozására kéri fel, melynek birtokában Vadász Elemér elnök biztosabban tudja a tervet az Akadémia előtt képviselni és a támogatást megszerezni.

A Magyarhoni Földtani Társulat 1950 április 30-án tartott jubiláris közgyűlése.

Jelen vannak: Vadász Elemér elnök, Szurovy Géza titkár Schweitzer Rudolfné, Gárdos Emil, a MTESz képviselőjében, Vass József a Kutató Intézet képviselőjében, Vitális Sándor a Földtani Intézet képv., Strausz László a MAORT képv., Szádeczky-Kardoss Elemér a Miskolci Műszaki Egyetem képv., Koch Sándor a Szegedi Természettudományi Egyetem képv., Földvári Aladár a Debreceni Tudományegyetem képv., Tokody László a Nemzeti Múzeum képv., Mocsonyi Emil a Hidrológiai Társulat képv., Székely Dezsőné a Bányászati és Kohászati Egyesület képv., Renner József a Geofizikai Int. képv., Irmédi Molnár László a Térképészeti Int. képv., Vendel Miklós a Soproni Műszaki Egyetem, Telegdi Roth Károly a PPTE Ősienytani Intézet Sztróky Kálmán PPTE Ásvány-Kőzettani Intézet, Ezyed László PPTE Földtani Intézet, Bulla Béla PPTE Földrajzi Intézet képviselőjében, Csajághi Gábor, Pantó Gábor, Ajtay Zoltán, Pákozdi Veronika Kertai Györgyné, Kertai György, Koch Nándor, Haltenberger Mihály, Zsivny Viktor, Meisel János, Székyné Fux Vilma, Papp Ferencné, Papp Ferenc, Pojják Tibor, Jantsky Béla, Semptay Ferenc, Radnóti Egon, Mezősi

József Reich Lajos Majzon Lászlóné, Majzon László, Kretzói Miklós, Benkő Ferenc, Benkő Ferencné, Vitális György, Ivanov Aranka, Bíró Ernő, Zilahy Lidia Szóts Endre, Szabó Józsefné, Darányi Ferenc, Oravetz Valéria, Pap Lajosné, Tolmár Gyula, Balogh Valéria, Bodnár Lajos, Gedeon Tihamér, Pantó Dezső, Völgyi László, Mészáros Mihály Willems Tibor, Gombos Jolán, Meizl István, Dubay László, Imreh László, Nyíró Réka, Gaál István, Kovács Zsolt, Majer István, Csepreghy Béláné, Józsa István, Hermann Margit, Zsembor László, Szép Béla, Kaszanitzky Ferenc, Zolnai Gergely, Sipos Zoltán, Ottlik Péter, Dank Viktor, Illés Gyula, Boda Jenő, Erdélyi Mihály, Tregele Kálmán, Hegedüs Gyula, Balogh Kálmán, Kiss János, Miksa Mária, Czimboray Lajos, Szabó Imre, Barabás Andor, Deres Ferenc, Németh Gusztáv, Dallos Ernő, Teplánszky Erika, Csillag Pál, Mohi Rezső, Magas István, Sass Mártonné, Lakatos Tibor, Liffa Aurél, Emszt Kálmán, Mauritz Béla, Ballenegger Róbert, Bogsch László, Pávai Vajna Ferenc, Horusitzky Ferencné, Horusitzky Ferenc, Varga Sarolta, Földvári Aladárné, Jugovics Lajos, Vigh Gyula, Sümeghy József, Seherf Emil, Marót Károly, Szénás György, Acs Emil, Tomor János, Jaskó Sándor, Hojnos Rezső, Lengyel Endre, Szörényi Erzsébet, Pálfalvy István, Högyes Ilona, Sídó Mária, Visovszky György, Vargáné Csury Ilona, Szurovy Gézané, Noszky Jenő, Venkovits István, Vámos Lili, Bem Boleslav, Schmidt Eligius Róbert, Káposztás Pál, Bertalan Károly, Szalay Tibor, Meisel Jánosné.

Elnök megállapítja a közgyűlés határozatképességét és megnyitja a közgyűlést.

Elnöki megnyitó (teljes szövege a 3— oldalon közölve) után elnök felkéri Szurovy Géza titkárt, hogy tartsa meg titkári beszámolóját.

Szurovy: Tisztelt Közgyűlés! Társulatunk életét épügy, mint népünk életének bármelyik vonatkozását, az általános fellendülés, megizmosodás, élénk fejlődés jellemezte az elmúlt esztendőben. Népünk életének és népgazdaságunknak fejlődése, gyorsütemű haladása a szocializmus felé, 100 éves egyesületünk fejlődésére is rányomta bélyegét. Ma ünnepre gyűltünk itt össze és büszkén állapíthatjuk meg, hogy elődeink száz évvel ezelőtt megkezdett munkáját gyümölcsözően folytattuk tovább. Az elnök úr előbb elhangzott előadásában világosan élénk rajzolta azt az utat ami a mai fejlődéshez vezetett.

Utolsó közgyűlésünk óta, amelyet 1949 február 16-án tartottunk taglétszámunk 115 fővel gyarapodott. Ezek közül tiszteleti tag: 1, rendes tag: 34, ifjúsági tag pedig: 89. Nagy súlyt helyeztünk a fiatal nemzedék beszervezésére, szakmai és társadalmi felkarolására, mert hiszen az ifjúság a nemzet jövője. Tagságunkban örvendetesen nő az esti műszaki főiskolán tanuló munkáskaderekből kikerült ifjúsági tagok száma. Erőfeszítéseinket tovább kell fokoznunk abban a tekintetben, hogy a tudományunk megismerése iránti vágyat minél szélesebb tömegekben ébresszük fel és minél nagyobb tömegeket kapcsoljunk be Társulatunk munkájába.

Társulatunk megizmosodása és a mindinkább szerteágazó tudományunk szakosítására irányuló törekvés szükségessé tette, hogy a Társulaton belül önálló öslénytani szakosztályt alakítsunk. Az öslénytani szakosztályt 1950 január 7-én alakult meg.

Az elmúlt esztendőben, az öslénytani szakosztállyal együtt 22 szakülést tartottunk, 48 előadással. Az előadásokhoz 77 tagtársunk szólott hozzá. Szaküléseink július augusztus és szeptember hónapokban szüneteltek, mivel tagságunk legnagyobb része külső terepmunkákkal volt elfoglalva. Előadásaink zöme a három, illetve

ötéves terv kérdéseivel foglalkozott és túlnyomólag a szakmánkat érintő gyakorlati kérdéseket tárgyalta.

Választmányunk öt ülésben foglalkozott a Társulat életét érintő kérdésekkel.

Szaküléseinken kívül 4 ünnepi ülést tartottunk. A Hidrológiai Társulattal együtt ünnepi ülést rendeztünk január 4-én, az ötéves terv megindulásával kapcsolatban. Hároméves tervünk sikerei és ötéves tervünk jelentősége közismert. Előadásainkban rámutattunk arra, hogy mit ad szaktudományunk a népgazdaságnak az ötéves terv folyamán, megállapítottuk feladatainkat és célkitűzéseinket. Ötéves tervünk végrehajtását, fokozódó ásványi nyersanyagigényt jelent. Hazai nyersanyagkészleteinket maradéktalanul fel kell kutatnunk, fel kell tárnunk. Ebben a munkában a tudománynak szervesen össze kell fonódnia a gyakorlattal. Általában mindent el kell követnünk annak érdekében, hogy a földtan letérjen az öncélú, a mindennapi élettől elvonatkoztatott áltudományosság útjáról és minden tekintetben a való élet igényeit szolgálja.

Ünnepi ülésben emlékeztünk meg 1949 november 4-én id. Lóczy Lajosról, méltatva Lóczy úttörő érdemeit.

1949 november 4-én az O. M. B. K. E.-tel együttesen Miskolcra tartottunk vándorgyűlést, a miskolci szocialista műszaki egyetem megnyitása alkalmából. Miskolcot és vidékét, a barnakőszénben gazdag Sajó völgyet ötéves tervünk során az ország legfontosabb nehézipari bázisává építjük ki. Maga a város országunk második városává fejlődik. Az új típusú műszaki egyetem hallgatóságának zöme a bányavidék és a környékbeli nehézipari üzemek munkásifjúságából kerül ki.

„A munkásosztálynak meg kell teremtenie a maga számára a saját műszaki értelmiségét”, mondotta Sztálin. Hazai viszonylatban ezen az úton döntő jelentősége van a Miskolci Műszaki Egyetem életrehívásának.

1949 december 21-én díszülésem emlékeztünk meg J. V. Sztálinnak, a haladó emberiség böles vezérének, a marxizmus-leninizmus zászlóvivőjének, a békéért folytatott harc erősekmű vezetőjének, népünk nagy barátjának 70. születésnapjáról. E helyről is kifejezésre kell juttatnunk népünk forró vágyát, hogy vezesse tovább is Sztálin elvtárs töretlen erővel a békéért vívott harcot, a dolgozó emberiség felszabadításának végső győzelméig.

Szakközlönyünk, a Földtani Közlöny, az elmúlt évben 29,5 ív terjedelemben, 470 oldalon jelent meg, 20 térképmeléklettel, 35 fényképtáblával és 79 ábrával.

Adminisztratív vonalon rendeztük a tagnévsort, pótoltuk a Földtani Közlöny négy régi évfolyamának tartalomjegyzékét, fejlesztettük a folyóiratszerét és igyekeztünk odahatni, hogy tagdíjfizetés terén is jobb eredményeket érjünk el.

Társulatunk tagsága élénken résztvett a rokonegyesületek — Hidrológiai Társulat, O. M. B. K. E., MTE SZ, s a Természettudományi Társulat, valamint a Magyar Tudományos Akadémia munkájában. Tagjaink közreműködésével készült el a geológusképzés tanmenete is, ami biztosítja friss, fiatal kádereink megfelelő nevelését.

Ezeket a sikereket egymagunk nem tudtuk volna elérni, segítségünkre volt kormányzatunk és Pártunk megértő támogatása.

Döntő jelentőségű ezen a téren az új Magyar Tudományos Akadémia megalakulása. Az Akadémia átvette az egykori Tudományos Tanács ügykörét és Műszaki Osztálya Jámbor Miklós vezetésével hathatós támogatást nyújtott Társulatunknak, mind anyagi, mind pedig erkölcsi tekintetben.

A Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségével fennálló szoros kapcsolatainkat igyekeztünk még szorosabbá tenni. Az MTESZ 1½ éves fennállása bebizonyította, hogy mennyire szükség van egy — az összes tudományos egyesületeket magábanfoglaló — központi szervre. Kétségtelen, hogy kezdetben voltak nehézségek, amelyek főleg a túlméretezett adminisztrációban és a sablonizálásban nyilvánultak meg. A nyert gyakorlati tapasztalatok feltétlenül megfontolandóvá teszik azt a kérdést, hogy nem volna-e célszerűbb a MTESZ kebelébe tartozó egyesületeket két csoportra és pedig 1. műszaki és 2. természettudományos egyesületek csoportjára bontani. Kezdetben kétségtelenül helyes volt az öncélú tudományoskodásra inkább hajlamos természettudományos egyesületeknek a gyakorlati élethez szorosabban kapcsolódó műszaki egyesületekkel történő erősebb összefogása, de a mai fejlődés és a mind nagyobb mérvű szakosítás már meghaladta ezt az álláspontot. A székülönítés megszüntetné a sablonizálást, a rugalmasabb, egyszerűbb ügykezelést, jobb és gyorsabb munkát biztosítana.

Meg kell emlékeznünk a Tudományos Folyóiratkiadó N. V. munkájáról is. Ez a vállalat nagymértékben leveszi rólunk a Földtani Közlöny megjelenítésével kapcsolatos terheket. Ebből következőleg az előfizetés a jövőben a Tudományos Folyóiratkiadó N. V.-nál történik. Külföldi cserepéldányainkat továbbra is magunknak tartjuk fenn, aminek kiviteli módjára megfelelő megoldást fogunk találni. A Földtani Közlöny egyetlen olyan szaklapunk, amelyért csereképpen biztosítani tudjuk hazai tudományunk részére a nélkülözhetetlenül szükséges szakirodalmat. Ezidőszent 57 külföldi tudományos egyesülettel és intézménnyel állunk csereviszonyban és már többszáz könyvet, folyóiratot és monográfiát kaptunk csereképpen a Földtani Közlönyért. A külföldi szaklapok nagyrésze könyvkereskedelmi úton nem szerezhető be, kizárólag csere útján biztosítható. Feltétlenül szükséges, hogy ezt a csereét, amely könyvállományunk külföldi irodalommal történő gyarapításának ezidőszent egyetlen járható útja, magunk intézzük.

Mivel folyóiratunk csereként külföldre is kimegy, legnagyobb súlyt kell helyoznünk az éberség kérdésére. Szerzőinknek továbbra is gondosan kell ügyelniük arra, hogy közléseik semmiféle bizalmas adatot ne tartalmazzanak és minden tekintetben megfeleljenek népi demokráciánk követelményeinek.

A magam munkája fölött önbírálatot gyakorolva meg kell állapítanom, hogy igyekeztem jó munkát végezni mindaddig amíg Pártunk és Kormányzatunk bizalma nem állított nehéziparunk egyik legfelelősebb posztjára. Ezzel kapcsolatos elfoglaltságom megakadályozott abban, hogy a Társulat életében továbbra is az eddigi aktivitással vegyek részt. Helyettesítésemet adminisztratív téren Jugovics Lajos kartársam a legnagyobb körültekintéssel és ügybuzgósággal látta el, amiért az egész Társulat nevében köszönetemet fejezem ki.

Holnap ünnepeljük a nemzetközi proletariátus nagy ünnepét, május 1-ét. Május 1-én 60 éve dobban a világ sokmillió dolgozójának ütemes lépése az utcák kövezetén, megremegtetve az imperialista tőkés elnyomók palotáit. Nem volt még olyan május 1-e, amikor nem ömlött volna a dolgozók vére egyik vagy másik városban, faluban az utcák kövezetére. Ez kötelez. Ezen a napon még fokozottabb figyelemmel fordul felénk a Föld már felszabadított és még elnyomott dolgozóinak figyelme. Ezért tovább kell fokoznunk erőfeszítéseinket, hogy méltó tagja és erős bástyája lehessünk a haladó emberiségnek. Most, midőn fölmentésemet kérem, ennek

jegyében kívánok jó és eredményesebb munkát a megválasztandó új tisztikarnak.

Elnök megköszöni a titkár beszámolóját és felkéri Bogsch László kartársat, tegyen jelentést az öslényntani szakosztály eddigi működéséről.

Bogsch: Tisztelt Közgyűlés! A Magyarhoni Földtani Társulat életében 1949 folyamán esőndés, de jelentőségeltjes esemény volt az Öslényntani Szakosztály megalakulása. A korszellemnek megfelelően szükségesnek látszott, hogy a Társulat óriási mértékben fellendült életében megvalósuljon a szakosítás. Ennek egyebek között az is egyik célja volt, hogy az étlettel foglalkozó tudományok közé tartozó, de a földtannal mégis elválaszthatatlanul egybeforrott öslényntan művelői számára megfelelő idő és tér álljon rendelkezésre tanulmányaik bemutatására, úgy azonban, hogy ezzel a Társulat tudományos működésében ne okozzanak fennakadást. Hiszen a Társulatunk most már havonta kétszer tart szakülést s bizony az élénk vita és kritika mellett szinte azt mondhatnánk, hogy még ez a havonkénti két ülés is kevésnek bizonyul.

Az Öslényntani Szakosztály 1949 június 7-én tartotta alakuló ülését, amely Társulatunk elnökének javaslatára Telegdi-Roth Károly egyetemi ny. r. tanárt elnökké, Bogsch László pedig titkárrá választotta. A Szakosztály tulajdonképpen munkaközösség, amelynek célja a Társulat keretein belül az öslényntan művelése.

Az alakuló ülésen Telegdi-Roth Károly elnök vázolta a Szakosztály megalakulásának szükségességét s kitézte működésének irányvonalát.

A megalakulást azonnal szakülések követték, úgyhogy az elmúlt 1949. év folyamán Szakosztályunk máris 4 szakülést tartott és pedig június 7-én, majd a nyári szünet után október 12-én, november 9-én és december 14-én. E négy szakülésen összesen 7 előadás hangzott el. Ezek közül Kolosváry Gábor 2 előadást tartott. Andreánszky Gábor, Kretzói Miklós, Rotarides Mihály, Strausz László és Szörényi Erzsébet tagtársaink pedig egyet-egyet.

Hogy Szakosztályunk megalakítása mennyire indokolt volt, mutatja, hogy alig volt olyan előadás, amelynek nagyon élénk visszhangja ne lett volna. A 7 előadáshoz ugyanis nem kevesebb, mint 18 hozzászólás hangzott el. Ez a pezsgő tudományos élet is bizonyítja az Öslényntani Szakosztály megalakításának szükségességét és igazolja egyúttal azt is hogy az öslényntan művelőinek munkaközössége nálunk is fokozott erővel és tudományos termeléssel veszi ki részét az építőmunkából. Reméljük, hogy a kezdeti lendület tovább erősödik és szakunk művelői egyre fokozódó munkával fogják gazdagítani a tudományt.

Beszámolóm végén kedves kötelességnek teszek eleget, amidőn a Szakosztály meleg és hálás köszönetét tolmácsolom az Allattani Intézetnek azért a vendégszeretetért, amellyel tantermét üléseink céljára átengedni szíves volt.

Elnök ezután közli a díszközgyűlés résztvevőivel, hogy a választmány — az alapszabálytól eltérően — a Szabó-érem kiadását a jubiláris közgyűléssel kapcsolatosan határozta el, külön „centenárius Szabó-érem“ megjelöléssel. A kiküldött bizottság Vendel Miklós kartársat jelölte erre a kitüntetésre s ezt a jelölést a választmány egyhangúlag megszavazta. A díszközgyűlés is elfogadja.

Elnök ezután üdvözli Vendel Miklós kartársat és átnyújtja a centenárius Szabó-érmét, melyet Vendel Miklós keresetlen szavakkal köszön meg. Egyúttal üdvözli a Társulatot százéves fennállásának alkalmából a Soproni Műszaki Egyetem nevében.

Ezekután elnök kiosztja a jubiláris emlék-plaketteket, melyekkel a választmány azokat a tagokat tünteti ki, akik működésükkel

a Társulat eredményes előmenetelét elősegítették s a Társulat szellemét tovább fejlesztették. Ilyen kitüntetésben részesültek Balogh Kálmán, Pantó Gábor, Papp Ferenc, Strausz László és Vitális Sándor. Vitális Sándor kartárs valamennyiök nevében megköszöni a kitüntetést. A jubiláris emlék-plakett képét a VI. táblán közöljük.

A pénztárvizsgáló bizottság jelentése alapján a Társulat 1949. évi számadása és könyvelése rendben találtatott.

Pénztáros felolvassa az 1950. évi költségvetést, mely nem tekinthető azonban véglegesnek, miután az módosul még a különböző állami támogatásokkal.

Ezek után sor került az új tisztikar választására.

A megrálasztott új tisztikar:

Elnök:	Vadász Elemér
Társelnök:	Szádeczky-Kardos elemér, Ács Ernő
Titkár és feldős szerkesztő:	Kertai György
Szerkesztő:	Jugovics Lajos
Jegyző:	Kiss János
Ellenőr:	Visovski József
Aktíva:	Hegedüs Gyula Balogh Kálmán Szurovy Géza Sándor Gáspár Kertai György Jámbor Miklós és az elnökség
Szovjet felelős:	Jantsky Béla
Oktatási felelős:	Kretzói Miklós
Sajtófelelős:	Pap Ferenc

A Társulat választmánya:

1. Balogh Kálmán	21. Papp Ferenc
2. Bartkó Lajos	22. Reich Lajos
3. Bogsch László	23. Renner János
4. Csajághy Gábor	24. Scherf Emil
5. Egyed László	25. Schmidt Elegius
6. Földvári Aladár	26. Strausz László
7. Gedeon Tihamér	27. Sümeghy József
8. Horusitzky Ferenc	28. Szalai Tibor
9. Jakucs Lászlóné	29. Szentés Ferenc
10. Jantsky Béla	30. Székyné Fux Vilma
11. Jámbor Miklós	31. Szörényi Erzsébet
12. Káposztás Pál	32. Sztrókay Kálmán
13. Koch Sándor	33. Szurovy Géza
14. Kretzói Miklós	34. Telegdi Roth Károly
15. Majzon László	35. Tokody László
16. Meisel János	36. Tomor János
17. Meisel Jánosné	37. Vass József
18. Noszky Jenő	38. Vendel Miklós
19. Oszlaczky Szilárd	39. Vigh Gyula
20. Pantó Gábor	40. Vitális Sándor
<i>Pénztárvizsgálók:</i>	Hegedüs Gyula Ferencz Károly Csepregyhé Meznierics Ilona Ascher Kálmán
<i>Pénztáros:</i>	

Indítványok: Vadász elnök indítványozza, hogy a Társulat elavult régi nevét: Magyarhoni Földtani Társulat, Magyar Földtani Társulatra változtassa. Az indítványt a közgyűlés elfogadta.

Ezek után fölveti a tagdíjemeléssel kapcsolatos kérdését, indítványozza, hogy ezután a tagsági díj évi 36.— forint legyen a rendes tagoknál és 10.— forint az ifjúsági tagoknál, 12.— forint a nyugdíjasoknál. A közgyűlés ezt is elfogadta.

Indítványozza az elnök továbbá még azt, hogy küldjünk üdvözlő táviratot Rákosi Mátyás miniszterelnökhelyettes elvtársnak a következő szöveggel: „A Magyar Földtani Társulat százéves fennállása alkalmából tartott díszközgyűlése tiszteletteljes üdvözlétét küldi országunk szeretett vezérének.”

Gerő Ernő a Népgazdasági Tanács elnökének a következő távirat elküldését indítványozza: „A százéves Magyar Földtani Társulat ünnepi közgyűlése tiszteletét és köszönetét küldi népiünket szolgáló tudományos munkájának támogatásáért.”

A Magyar Dolgozók Pártja Központjának a következő távirat elküldését javasolja: „A Magyar Földtani Társulat fennállásának századik évében tartott díszközgyűlése hűséggel adózik tudományos munkájának megértő támogatásáért.” Közgyűlés a táviratok elküldését megszavazza.

Högye Ilona megemlékezik a békéért folytatott harcra és javasolja egy békebizottság megalakítását. A bizottság megalakul. Telegdi Roth Károly elnök vezetése alatt.

Földvári Aladár kartárs a Debreceni Egyetem Tanácsa nevében üdvözlő a százéves Magyar Földtani Társulatot, sok sikert és szerencsés fejlődést kívánva.

Mosonyi Emil kartárs a Magyar Hidrológiai Társulat nevében mond köszönetet a Társulat eddigi támogatásáért.

Szörényi Erzsébet kartárs javasolja, hogy küldjünk üdvözlő táviratot id. Noszky Jenő kartársunknak, aki mindig élénken vett részt Társulatunk életében és jelenleg betege akadályozza, hogy a közgyűlésen résztvegyen. A közgyűlés a távirat elküldését megszavazza.

Az elnök bejelenti, hogy még négy tagtársunkat kell jelölnünk, akik a MTESZ közgyűlésén a Magyar Földtani Társulatot képviselni fogják. A közgyűlés a következő négy tagtársunkat küldi ki a MTESZ közgyűlésére: Vadász Elemér, Szádeczky Károly Elemér, Kertai György és Vitoszky József.

A Magyarhoni Földtani Társulat jubiláris kirándulása a Velencei-hegységbe 1950 április 29-én.

Jantsky Béla,

Április 29-én, ragyogó tavaszi napon, reggel 7 órakor 55 személyes autóbust és 5 személygépkocsit megtöltve a Sztálin téri autóbusz-állomásra indult a kirándulók csoportja, összesen 75 résztvevővel.

A kirándulás vezetője nagy vonásokban ismertette a hegység kőzettani és földtani fölépítését, majd a velencei közös bányában a pneumatolitos injekciós kontaktmetamorf luxullianitokat. A tisztán termikus kontaktmetamorfózis által keletkezett esomós agyagpalák és esomós csillámpalák andaluzitja, szilimanitja és biotitja, a feltörő gőzök és gázok hatására elbomlott és az új kőzet kvarcos-turmalinos erekkel átjárt és ezekből a kőzetbe infiltrálódott kvar-

Kirándulók
csoportja
az egyik
gránit
kőfejtőben

con és turmalinon kívül a kőzet kizárólag szericitből és kivált ércéből áll. Az elszericitesedett nagyobb andaluzit-, szilimanit-szemek körvonalai még láthatók. A turmalin-kvarec telérek és erek vastagsága a hajszálynitól a 20–30 cm-ig változik. Ezek minden irányban futnak és sokszor teljesen behálózzák a palás kőzetet. Ilymódon turmalin-kvarcos arteritek is keletkeznek. Ennek a bányának a környékén aplít-injekciók nem találhatók.

A kőfejtő Ny-i végétől pár m-re erősen elkvarcosodott, gázüregekkel átjárt, erősen hematitos, limonitos, pirites gránitot találunk. A közvetlen érintkezés a palákkal a kőfejtő Ny-i végében már egyes kézi példányokon is szemléltethető. A gránit a mellékkőzetet, illetve annak darabjait magába zárja, az érintkezés tehát primér magmás állapotban jött létre. A gránitban, a közvetlen érintkezés övében, elvétve turmalin is található.

A szőlőkbe vezető mélyúton haladva, a metamorf kőzetet harántoljuk, köztük két vastagabb és számos apró turmalin-kvarec telért is, melyek a metamorf kőzet esapására merőleges irányban futnak keresztül. Az egyik itteni borpineében helytálló bázisos kikülönülődést találunk. Ez a kőzet sötétzöld, aprószemű, egyes helyeken azonban durvaszemű, ofitos szerkezetű. Ásványi elegyrészei: földpát (labrador), diopszid, melynek szemcséit szélükön zöld amfibol veszi körül, ilmenit és kivált ércék. A kőzet összetétele szerint diorit.

Az útbevágás további szakaszán a gránit és a köpenyként burkoló metamorf kőzet hullámzó érintkezését, majd a gránitba benyomult andezitét, a hegy tetején pedig mellékkőzetbe hatoló aplítinjekciókat láttunk. Ugyanitt a hegy tetején látható egy andezit-apofízis is, amely a metamorf kőzetbe nyúlik bele, azonban azt teljesen átütni nem tudta. Megállapítható az is, hogy az andezit a kontakt-palára semmiféle hatással sem volt, a kontakt-zóna alig

pár cm-nek mondható. Ezzel szemben az andezit erősen mállott ami a kontaktus mentén cirkuláló vizek másodlagos hatásának tulajdonítható.

A nadapi andezitbányákban az andezit és a gránit érintkezését és az andezit kőzetét látjuk, amely egyes helyeken erősen pirites és fluoritot, továbbá zeolitokat tartalmaz. Az érintkezés zónájában az elkaolinosodáson és a vékony pados elmáláson kívüli a gránitban más elváltozás nem tapasztalható. Ezek a jelenségek azonban minden bizonnyal a harmadkori vulkanizmust kísérő pneumatolitos, de főleg hidrotermális hatás termékeiként tekinthetők.

Az andezitbányáktól visszafordulva, az Enyedi-féle gránitkőfejtőt, annak hidrotermálisan elbomlott kőzetét a közvetlen környék pegmatitos részeit, majd az úton lefelé haladva a Retezi-féle kőfejtőt és annak erősen piritesedett részeit tekintettük meg. Az országútra érve, gépkocsin folytattuk utunkat Sukorói-g a baritbányászat megtekintésére. A sukorói legelőn végighaladva, már morfológiailag is feltűnik, hogy más gránitfajta zónájában vagyunk. Ez bicútiban gazdag, minden utólagos hatástól mentes gránit. Ez az *ősplutón*, mely csupán egyes helyeken maradt meg eredeti összetételében. Feljebb érve, a terület csupa kis domb, ami jellegzetessége az egész hegységnek. Ilyen kis dombokkal van teleszórva a hegység egész nyugati és északnyugati része. Ott jelennek meg, ahol az *ősplutón* elkvarcosodása a legintenzívebb volt. A sukorói és környéki barittelérek a Meleghegy elkvarcosodott gránitját veszik körül és mindig egy-egy ilyen kis domb kvarcosodott gránitjával kapcsolatban jelennek meg. A barittelérek jellegzetessége az, hogy a mélységgel arányosan, vastagságuk csökken és helyüket egy fluoritos, kvarcos érces ásványtársaság foglalja el, amelyben a barit csak másodrendű ásvánnyá válik. Így a megtekintett lencseszerű barittelér is, amely a felszínhez közel eső részen 30 cm vastag is volt, 15 m mélységben már teljesen eltűnt.

Az ércesedés nem csupán a baritos-kvarcos-fluoritos telérekre szorítkozik, hanem a környező gránitban is tapasztalható és ennek intenzitása a mélységgel arányosan növekszik. Így a most K—Ny irányban hajtott ereszkében mintegy 30 m hosszúságban találtuk ilyen sötétszínű ércesedett gránitot. Az ércesedés a kvarcosodás kísérő jelensége, ami mikroszkópiailag igen jól látható. Tehát a hegységre jellemző elkvarcosodás kísérő jelenségeként tekinthető. Az ércesedett barittelérek és az ércesedett gránitban a színképc elemzés a következő kationokat mutatta ki: Ba, Sr, Li (sok), Pb, Ag, As, Fe, Ca. Ezek alapján a sukorói Meleghegy-környéki baritok keletkezését és a fluoritos ércesedést nem a harmadkori vulkanizmussal, hanem a pátkai és a Pákozdtól ENy-ra, továbbá a székesfehérvári szőlőkben is tapasztalható nagyarányú elkvarcosodással, a kontaktkőzetek csaknem egész övezetében, tehát a csalai felső malomtól a velencei temetőig tapasztalható kvarcos turmalinos pneumatolizissal és a pátkai fluoritos ércesedéssel kell kapcsolatba hoznunk.

A kirándulás befejező részében a Meleghegy gránitjának elkvarcosodását és a Meleghegy D-i oldalán gránitból és turmalinos kontaktpalákból álló tektonikus breccsákat tekintettük meg.

A Magyar Földtani Társulat jubileális emlék-plakettje.